

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

BORRIOL

LA PLANA ALTA

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LLINGÜA

AJUNTAMENT
DE BORRIOL

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Tecnicolingüístics

RECULL I TEXT
Cristià Linares i Bayo

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica i Toponímia
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Borriol, 140

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Borriol

ISBN: 978-84-482-5150-5
Depòsit legal: V-924-2009
Impressió: Graphic 3

www.avl.gva.es

BORRIOL

El poblament primigeni de Borriol se situa en els moments previs a la presència romana en les nostres comarques, especialment durant l'època neolítica (pintures rupestres de l'Albaroc i jaciments del Molinàs i del Castellet) i sobretot durant la civilització ibèrica, testimoni de la qual són els poblats del Tossal de l'Assut i del Tossalet de les Forques. La vil·la romana del Palmar, així com els diferents assentaments de la baixa i de l'alta edat mitjana (Benifaet, l'Alquerieta i Benadressa) van configurar un hàbitat dispers de cabdal importància fins ben entrada l'època moderna, en què començaren a proliferar els masos en les partides serratines i el nucli urbà començà a eixamplar-se més enllà dels murs de la vila i dels peus del Castell i de la Moreria (el Raval, el Rajolar i les Serrades). Amb el pas dels anys, el medi rural d'aquell senyoriu medieval ha anat canviant l'aparença de manera progressiva i el medi urbà ha crescut a partir de les vies principals de comunicació: el camí Real i la carretera comarcal.

La població va ser conquistada per Jaume I l'any 1233, el qual la cedí a Ximén Pérez d'Arenós l'any 1254, juntament amb tot el terme i les alqueries. El rei Pere IV concedí el títol de vila a Borriol el 26 d'octubre de 1356.

Orogràficament, el terme de Borriol, de 62,07 km², es dibuixa prenent com a eix la gran vall que origina el riu Sec. Es tracta d'un territori rodejat de muntanyes per ambdós costats: la serra del Desert de les Palmes, a llevant, i la serra de Borriol, a ponent. El corredor de Borriol constituïx la frontissa entre les terres de la comarca natural de la Plana, pel sud, i la subcomarca interior del Pla de l'Arc, que es projecta cap als pobles del Maestrat històric. Es tracta doncs, de dos àrees fàcilment diferenciades pel seu relleu: d'una banda, les planes i els tàlvegs quaternaris, al voltant del riu (la Vall, l'Assut, el Sargar, el Ribàs Llarg, els Mallols i l'Arenal) i de l'altra, els nombrosos tossals i foies espargits arreu del terme (el Fontanar, les Ermites, les Gralles, el Clot de Perdiu, el Barranc de Porcs i la Pererola).

Al bell mig d'este entramat geològic, on dominen abundantment els barrancs i les fonts, l'ésser humà i el medi físic convergiren per a donar forma a un seguici d'accidents geogràfics i de fenòmens toponímics singulars: el tossal Roig, la Botalària, el barranc de Cominells, la Cucala, el pla del Moro, el cingle de la Portolesa, la Joquera, el racó de Raca i altres exemples que els nostres avantpassats ens han llegat. D'antuvi, la divisió del terme municipal ens ve marcada per dos grans blocs estructurals, un parell d'àrees espacials conegudes amb el nom del *Quarto de Baix* (al sud del poble) i el *Quarto de Dalt* (al nord de la vila), que acullen en el seu si totes les partides. Els límits amb altres termes condicionen l'aparició de topònims compartits amb pobles

veïns com és el cas de la Talaia i la cova Negra (la Pobla Tornersa); la Penya (Vilafamés); la Regina, els Perxets i la serra del Portell (Sant Joan de Moró); el Molló, el Collet i la Roca Blanca (Castelló de la Plana), i la Mola (Benicàssim).

El creixement continu de l'àrea metropolitana del municipi veí de Castelló de la Plana i l'actual procés urbanitzador estan conduint-nos indefugiblement cap a una transformació del paisatge com mai abans s'havia conegut: creació de noves àrees residencials (el Poble Nou o la Terra-roja), articulació de les urbanitzacions al voltant de la carretera de l'Alcora (Masia de Gaetà, l'Abeller) i replantejament de l'espai industrial a la riba del riu Sec (la Vall d'Umrí).

ELEMENTS FÍSICS

Orografia

Avenc de la Botalària
Avenc del Castell
Cingle de la Botalària
Cingle de la Cucala
Cingle de la Portolesa
Cingle de les Javalòies
Cingle de Molins
Cingle del Perdiguer
Clapissa de la Pererola
Clapissa del Bocaverd
Coll de la Garrofera
Coll de la Serra
Coll de Serret
Coll del Mancebo
Cormo de la Botalària
Cormo de la Serra
Cormo del Perdiguer
Cormo del Portell
Costera de l'Esquella
Costera del Tossal Roig
Costera dels Pins
Cova de les Ferreries
Cova del Llúcio
Cova Foradada
el Collet
el Molinàs
el Portell
el Racó de Raca
els Sentinelles
Foia de Vilar

la Cotarroja
la Cova Negra
la Cucala
la Lloma
la Talaia
les Forques
les Moles
Muntanya de Clarà
Muntanya de Cristina
Muntanya Negra
Penya del Corn
Pla del Moro
Roca Blanca
Roca de la Dama
Serra de Borriol (o de Moró)
Serra del Castellet
Serra del Desert de les Palmes
Serra del Portell
Tossal de Codina
Tossal de l'Assut
Tossal de la Llobera
Tossal de la Mola
Tossal de Purri
Tossal del Flaret
Tossal del Pataco
Tossal Gros
Tossal Roig
Tossalet de Sant Vicent
Tossalet del Castellet
Vall d'Umbrí

Hidrografia natural

Barranc d'Almela
Barranc de Calderers
Barranc de Codina

Barranc de Cominells
Barranc de l'Albaroc
Barranc de l'Atzavara

Barranc de la Botalària
Barranc de la Mola
Barranc de la Penya
Barranc de la Regina
Barranc de la Talaia
Barranc de les Ermites
Barranc de les Javalloies
Barranc de Morimbou
Barranc de Porcs
Barranc del Bocaverd
Barranc del Col·legial
Barranc del Fontanar
Barranc del Fortunyo
Barranc del Gassull
Barranc del Malvestit
Barranc del Raboser
Barranc dels Perxets
Barranc Fondo

Barranquet de la Coma
Barranquet de la Vall d'Umbri
Barranquet de les Costes
Bassot de la Gamella
Bassot de la Penya
Font de Codina
Font de Cominells
Font de la Botalària
Font de la Teula
Font de Sant Martí
Font del Mas de Jaume
Font del Mas de Raca
Font del Racó de Llando
Font Gran
Riu Sec de Borriol
Toll de Borrús
Toll de l'Alquerieta

Hidrografia artificial

Aljub de la Cucala
Bassa de l'Horta d'Amunt
Bassa de l'Horta d'Avall
Bassa de les Ermites
Basses de l'Arenal
Embassament de Maria Cristina
l'Assut

Pou de Barralinos
Pou de Carrasco
Pou de Crussanto
Pou de Mànquel
Pou del Portugués
Pou del Xaparro
Pouet del Fontanar

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Borriol
Corral Blanc
Corral de Coticó
Corral del Rosso
l'Alqueria
Mas de Conhort
Mas de Demetri

Mas de Flora
Mas de Jaume
Mas de Joventino
Mas de Julià
Mas de l'Hereu
Mas de la Cucala
Mas de la Penya

Mas de la Talaia
Mas de Miquel
Mas de Narcís
Mas de Palau
Mas de Paoner
Mas de Pellisser
Mas de Raca
Mas de Rascany
Mas de Tòfol
Mas del Llandero
Mas del Lluco
Mas del Molero
Mas del Platero
Maset de Carrasco
Maset de Cominells
Maset de Perales
Maset del Marino
Urb. Afanies-Alcormar
Urb. Benadressa

Urb. Costa dels Pins
Urb. L'Abeller
Urb. La Coma
Urb. La Joquera
Urb. La Lloma i els Mallols
Urb. La Pedrera
Urb. La Terra-roja
Urb. La Vall
Urb. La Vall d'Umbri
Urb. Les Cases de la Cucala
Urb. El Molló
Urb. El Poble Nou
Urb. El Tomellar
Urb. Mas de Clarà
Urb. Masia de Gaetà
Urb. Mirador de l'Abeller
Urb. Mont Cristina
Vil·la de Pitarch

Partides i paratges

Benadressa
Benifaet
Borina
Borom
Borrús
Carrasco
Codina
Cominells
Costera de les Mallades
Cotico
el Barranc de Porcs
el Bocaverd
el Buscarró
el Bustal
el Calvari
el Camp
el Castell
el Castellet
el Clot de Perdiu
el Collado

el Corral Blanc
el Descarregador de Codina
el Fontanar
el Fortunyo
el Gassull
el Llebrero
el Mas de Jaume
el Mas de Paoner
el Molló
el Montnegro
el Morico
el Palmar
el Perdiguier
el Pla de l'Assut
el Pou del Portugués
el Quarto de Baix
el Quarto de Dalt
el Raboser
el Racó de Farol
el Racó de la Caldera

el Racó de Llando
el Racó de Masses
el Racó de Mes
el Racó Torrat
el Rebolcador
el Rojalet
el Sargar
el Sordo
el Tossal Blanc
el Tossal Roig
el Verdiell
els Mallols
els Perxets
els Xops
Javalloies
l'Abeller
l'Abelletjar
l'Albaroc
l'Algepsar
l'Aljub
l'Arbocer
l'Arenal
l'Assut
l'Horta d'Amunt
l'Horta d'Avall
l'Horta Mitjana
l'Horta Novella
l'Ombria
la Botlària
la Coma

la Cortovia
la Cova de les Ferreries
la Cova Foradada
la Cova Negra
la Cucala
la Flota
la Joquera
la Llobera
la Lloma
la Mola
la Penya
la Pererola
la Regina
la Retura
la Roca Blanca
la Sima
la Talaia
la Vall
les Costes
les Creus
les Ermites
les Gralles
les Mallades
les Mines del Misteri
les Paletes
les Solsides
Morimbou
Purri
Raca

VIES DE COMUNICACIÓ I ALTRES LLOCS D'INTERÉS

Vies de comunicació

Autovia Borriol-Betxí (o Autovia de la Plana)
Autovia Borriol-la Pobla Tornesa
Camí de Benifaet
Camí de Borom
Camí de Carrasco

Camí de Codina
Camí de Cominells (o de la Serra)
Camí de Cotico
Camí de l'Abeller
Camí de l'Albarcoc
Camí de l'Alqueria

Camí de l'Assut
Camí de l'Ombria
Camí de la Botalària
Camí de la Costa
Camí de la Costa dels Pins
Camí de la Cova de les Ferreries
Camí de la Cova Negra
Camí de la Cucala
Camí de la Joquera
Camí de la Llobera
Camí de la Lloma
Camí de la Mina de la Vall d'Umbrí
Camí de la Mola
Camí de la Penya
Camí de la Pererola
Camí de la Ratlla
Camí de la Regina
Camí de la Serra
Camí de la Serra del Portell
Camí de la Talaia
Camí de la Vall d'Umbrí
Camí de les Ermites
Camí de les Mallades
Camí de les Mines
Camí de Moró
Camí de Raca

Camí de Sant Miquel
Camí del Barranc de Porcs
Camí del Barranc Fondo
Camí del Bocaverd
Camí del Bustal
Camí del Castellet
Camí del Coll de Mancebo
Camí del Fossar
Camí del Gassull
Camí del Mas de Jaume
Camí del Mas de la Penya
Camí del Mas de Raca
Camí del Molló
Camí del Morico
Camí del Palmar
Camí del Racó Torrat
Camí del Ribàs Llarg
Camí del Rojalet
Camí del Tossal Roig
Camí dels Perxets
Camí Vell
Carretera de l'Alcora
Pont de Cominells
Pont de l'Arenal
Pont de la Platera
Pontet del Sargar

Altres llocs d'interés

Algepsar del Fortunyó
Antenes de la Penya
Camp de Golf del Mediterrani
Camp Municipal del Palmar
Castell de Borriol
el Club
el Peiró
els Fornets
Ermita de Sant Vicent
Granges de Falomir
Granja d'Eduard
Granja de Casimir
Granja de Maireles

Granja de Perfecte
Granja de Ximo
Instal·lacions de la Coma
la Moreria
la Pedra
la Torreta
Paratge Natural del Desert de les
Palmes
Pedrera de Morimbo
Pedreres de l'Abeller
Venta Cuba
Venta de la Gaspara
Venta de Sant Vicent

Vies de comunicació i altres llocs d'interès

- Capital de municipi
- Riu
- Rambla, barranc
- Carretera
- Camí, assagador, senda
- Arbre singular
- Ermita
- Castell
- Indústria, taller
- Pedrera

- Creu, creu de terme
- Restes arqueològiques o arquitectòniques
- Pont
- Instal·lacions esportives
- Mas, casa
- Cementeri
- Antena
- PARC NATURAL**

TERME DE CASTELLÓ DE LA PLANA

TERME DE BENICÀSSIM